

Publiceringsår 2017

Statistik över regelbunden tillsyn 2016

Statistikrapport 2017

Diarienummer: 2016:5836

Foto: Monica Ryttmarker

Statistik över regelbunden tillsyn 2016

Skolinspektionen granskar regelbundet landets skolor, för att se att de följer de lagar och regler som finns för verksamheten. Det kallas för regelbunden tillsyn. Tillsynen sker i två olika former, bastillsyn eller prioriterad tillsyn. I bastillsynen ligger fokus på hur undervisningen genomförs, hur skolenheterna styrs av rektorn samt hur skolorna lever upp till kraven om elevernas trygga lärmiljö. Den prioriterade tillsynen riktas mot de skolenheter där Skolinspektionen bedömer att det finns en större risk att eleverna inte får den utbildning de har rätt till och omfattar flera områden som granskas. I den mer omfattande formen av tillsyn granskas även hur skolenheterna anpassar lärmiljön för att elever ska kunna uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås samt att förutsättningar för lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Arbetet kring bedömning och betygsättning granskas här också.

Skolinspektionen granskar också hur alla huvudmän lever upp till de centrala kraven i skolförfattningar i så kallad huvudmannatillsyn. I denna form av tillsyn ligger fokus på hur huvudmännen arbetar med att säkerställa skolenheternas förutsättningar för att bedriva likvärdig utbildning och av hög kvalitet samt att detta arbete är kontinuerligt, långsiktigt och utvecklande. En huvudman är den som driver en skola, till exempel en kommun eller ett företag.

I denna rapport redovisas statistik över Skolinspektionens regelbundna tillsyn av skolenheter och huvudmän. Statistiken omfattar prioriterad tillsyn, bastillsyn samt huvudmannatillsyn och den grundar sig på de beslut som Skolinspektionen har fattat inom ramen för regelbunden tillsyn under hela 2016. Statistiken visar i korthet att

- 85 % av alla granskade gymnasieskolor och 77 % av alla granskade grundskolor som har genomgått prioriterad tillsyn hade någon form av brist
- Brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete är vanligt förekommande på de skolenheter som har fått prioriterad tillsyn
- De främsta områdena med brister som Skolinspektionen ser hos huvudmännen speglar de brister som vi ser på skolenheterna

Resultat av 2016 års tillsyn av skolenheter

Skolinspektionen har gjort tillsyn på drygt 900 skolor i den regelbundna tillsynen

Under 2016 gjorde Skolinspektionen regelbunden tillsyn på 932 grund- och gymnasieenheter, inkluderat särskolor hos sammanlagt 310 unika huvudmän. Tillsynen sker i två olika former, bastillsyn eller prioriterad tillsyn. Den prioriterade tillsynen riktas mot de skolenheter där Skolinspektionen bedömer att det finns en större risk att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Under 2016 gjordes prioriterad tillsyn på 491 grund- och grundsärskoleenheter och 170 gymnasie- och gymnasiesärskoleenheter. På övriga skolenheter gjordes bastillsyn.

85 % av alla granskade prioriterade gymnasieskolor hade någon typ av brist och bland grundskolorna hade 77 % av de som fått en prioriterad tillsyn någon form av brist. Bland de granskade grundsärskolorna hade 65 % någon typ av brist och bland gymnasiesärskolorna hade 75 % brister.

Jämfört med de skolor som har fått prioriterat tillsynsbesök under 2016 så har andelen skolenheter med brister varit lägre än för grundskolor som har fått prioriterad tillsyn under 2015. Andelen gymnasieskolor med brist för de skolenheter som har fått prioriterad tillsyn under 2016 var högre än för de skolor som var föremål för prioriterad tillsyn under 2015.

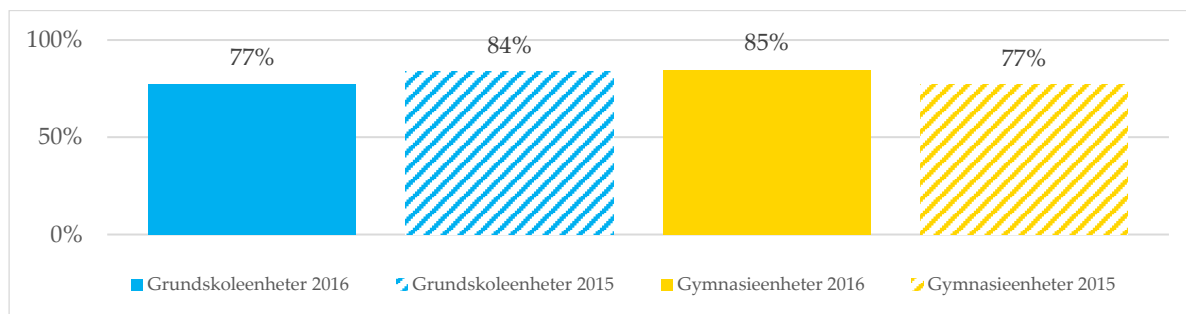
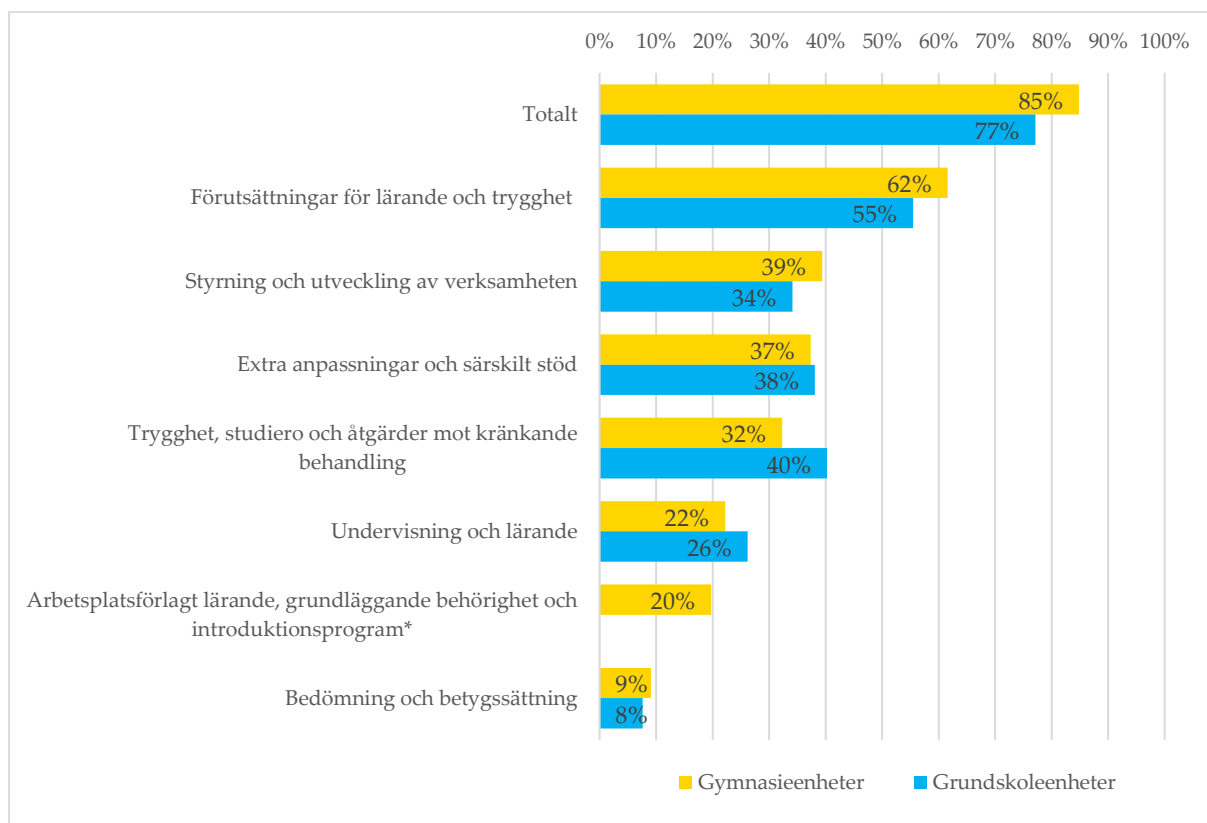

Diagram 1. Andel brister totalt i den prioriterade tillsynen i granskade grund- och gymnasieskolenheter. Skolenheter som har fått prioriterad tillsyn under 2015 samt 2016.

Vanligaste områdena med brister samma som tidigare år

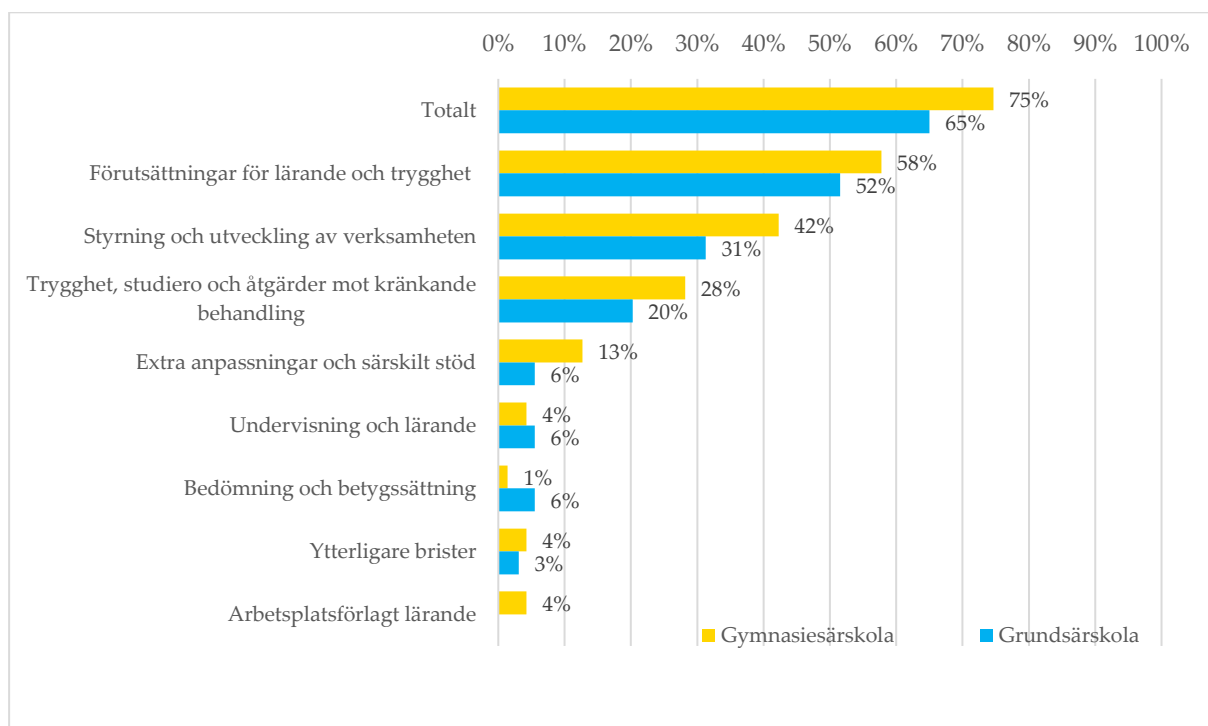
De största områdena med brister som Skolinspektionen såg på skolorna med prioriterad tillsyn handlade om förutsättningar för lärande och trygghet (gymnasieskola 62 %, grundskola 55 %), rektors arbete med uppföljning, analys och utvärdering av verksamheten (gymnasieskola 39 %, grundskola 34 %) samt skolans arbete med att skapa trygghet och studiero (gymnasieskola 32 %, grundskola 40 %).

*om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten

Diagram 2. Andel brister per bedömt område i den prioriterade tillsynen i granskade grund- och gymnasieenheter 2016.

De grund- och gymnasiesärskolor som har fått prioriterad tillsyn under 2016 hade brister inom samma områden som övriga skolenheter. Totalt har Skolinspektionen konstaterat någon form av brist på 75 % gymnasiesärskolor och 65 % av grundsärskolor där tillsyn gjordes.

* Ytterligare brister kan bestå av en eller flera brister som inte ryms under bedömningsunderlagen och kan gälla både skolnivån eller huvudmannanivån

Diagram 3. Andel brister per bedömt område i den prioriterade tillsynen i granskade grund- och gymnasiesärskolor 2016.

Många skolor brister med arbetet kring det hälsofrämjande och förebyggande arbetet

Under området "Förutsättningar för lärande och trygghet" bedöms bland annat skolornas arbete med elevhälsan. Skolinspektionen ser att detta är ett område som många skolenheter och huvudmän som fått prioriterad tillsyn under 2016 behöver arbeta mer med. Det var det även under 2015. 41 % av grundskoleenheterna och 48 % av gymnasieenheterna fick påpekad brist för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet under 2016. Det handlar främst om att skolorna saknar kompetenser inom elevhälsan eller inte har rutiner för att kunna stödja elever på det sätt skollagen kräver. Andel grund- och gymnasiesärskolor som hade brister inom det området var något högre (grundskola 45 %, gymnasiesärskola 56 %).

Skillnader i områden med brister för skolenheter med offentlig huvudman eller enskild huvudman

Huvudmannen är den som driver skolan/verksamheten. När det gäller kommunala skolor är huvudmannen kommunen och för landstingsdrivna skolor är huvudmannen landstinget. Dessa huvudmän kategoriseras som offentliga huvudmän. För fristående skolor är huvudmannen det företag eller organisation eller den enskilda individ som driver skolan. Dessa huvudmän kategoriseras som enskilda huvudmän. En enskild huvudman kan vara huvudman för en eller fler skolenheter.

Skolinspektionens regelbundna tillsyn visar att det finns vissa skillnader, men även likheter, i brister mellan enskilda huvudmän med en eller fler skolenheter och offentliga skolenheter. Statistiken gäller skolenheter som genomgått prioriterad tillsyn under 2016¹.

När det gäller gymnasieenheternas arbete med förutsättningar för lärande och trygghet brister de offentliga och enskilda med endast en skolenhet något oftare än enskilda huvudmän med fler skolenheter. Det är främst det hälsofrämjande och förebyggande arbetet som behöver bli bättre på skolenheterna. Andelen skolenheter med enskilda huvudmän brister generellt oftare gällande tillgång till skolbibliotek och den studie- och yrkesorienterade än de offentliga. De enskilda huvudmännen med flera skolenheter har även något fler brister gällande att ge det stöd och anpassningar som elever behöver samt något högre andel brister i arbetet med trygghet och studiero än övriga huvudmannaformer. De offentliga skolenheterna brister i sin tur oftare gällande styrning och utveckling av verksamheten än de enskilda (gäller främst enskilda med fler än en enhet).

Tabell 1. Andel brister per bedömt område och huvudmannaf orm, prioriterade gymnasieenheter 2016.

Huvudmannatyp	Andel med brist	Undervisning och lärande	Extra anpassningar och särskilt stöd	Bedömning och betygssättning	Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Förutsättningar för lärande och trygghet	Styrning och utveckling av verksamheten	Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram
Offentlig	84%	27%	38%	10%	33%	63%	48%	16%
Enskild, en enhet	94%	12%	29%	18%	24%	71%	35%	21%
Enskild, flera enheter	79%	16%	42%	0%	37%	47%	16%	31%
Totalt	85%	22%	37%	9%	32%	62%	39%	20%

Statistiken visar också att skolenheter med offentlig eller en enskild huvudman med endast en skolenhet behöver arbeta mer med styrning och utveckling av sin verksamhet än de skolenheter med enskild huvudman som har flera enheter. I grundskolan är dock skillnaderna i brister gällande tillgång till skolbibliotek inte lika stor som i gymnasieskolan utan det är främst inom området undervisning och lärande som skillnaderna finns. Bristerna handlar då främst om det aktiva lärarstödet och att undervisningen tar hänsyn till de enskilda elevernas behov.

Tabell 2. Andel brister per bedömt område och huvudmannaf orm, prioriterade grundskoleenheter 2016.

Huvudmannatyp	Andel med brist	Undervisning och lärande	Extra anpassningar och särskilt stöd	Bedömning och betygssättning	Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Förutsättningar för lärande och trygghet	Styrning och utveckling av verksamheten
Offentlig	78%	26%	40%	9%	42%	57%	35%
Enskilda, en enhet	79%	21%	24%	0%	30%	45%	39%
Enskilda, flera enheter	59%	36%	36%	0%	27%	50%	18%
Totalt	77%	26%	38%	8%	40%	55%	34%

¹ Skillnaderna bör tolkas med försiktighet då antalet granskade enskilda enheter uppdelat per huvudmannaf orm inte är så stort.

Skolinspektionen ser brister på var fjärde skolenhet i bastillsynen

Bastillsyn görs på fristående grund- och gymnasieenheter som inte bedömts behöva den mer djupgående prioriterade tillsynen. Bastillsynen omfattar ett mindre antal områden jämfört med den prioriterade tillsynen. Under 2016 har totalt 165 fristående grundskoleenheter fått bastillsyn och 106 gymnasieenheter. Totalt hade 26 % av grundskoleenheterna och 24 % av gymnasieenheterna som fått bastillsyn någon form av brist inom de tre områden som omfattas av bastillsynen. De vanligast förekommande bristerna i bastillsynen för både grund- och gymnasieskolan fanns inom området *styrning och utveckling av verksamheten* (grundskola 18 %, gymnasieskola 11 %).

Jämfört med de skolor som har haft den mindre omfattande formen av tillsynsbesök under 2016 så har andelen med brister varit lägre än för skolor som har fått bastillsyn under 2015. Endast inom området *trygghet, studiero och kränkande behandling* har andelen gymnasieskolor som fick påpekad brist varit något större under 2016 jämfört med gymnasieskolor som har fått bastillsyn under 2015.

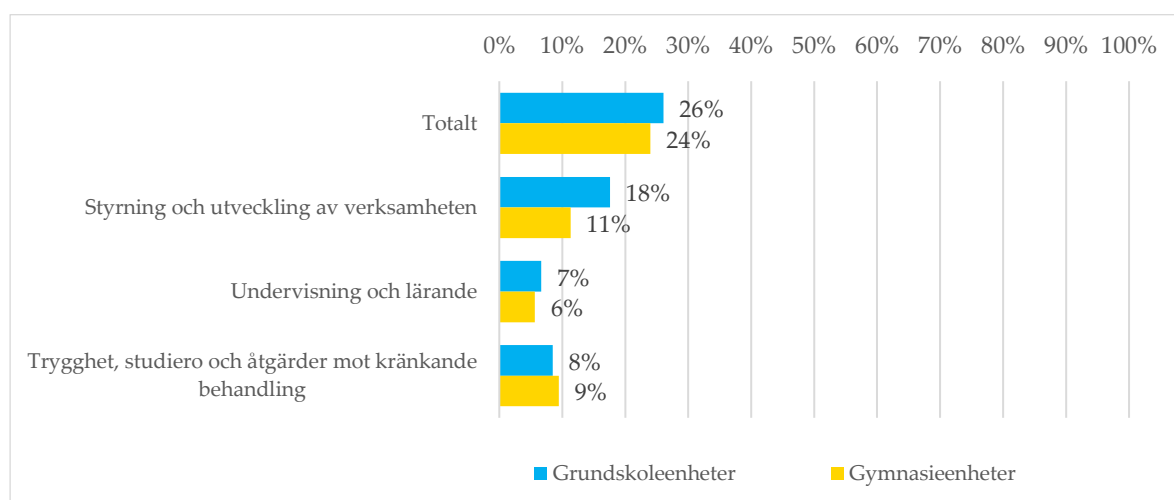

Diagram 4. Andel brister per bedömt område i bastillsynen i granskade grund- och gymnasieenheter 2016.

Resultat av 2016 års tillsyn av huvudmän

Skolinspektionen har gjort tillsyn på över 300 huvudmäns verksamheter

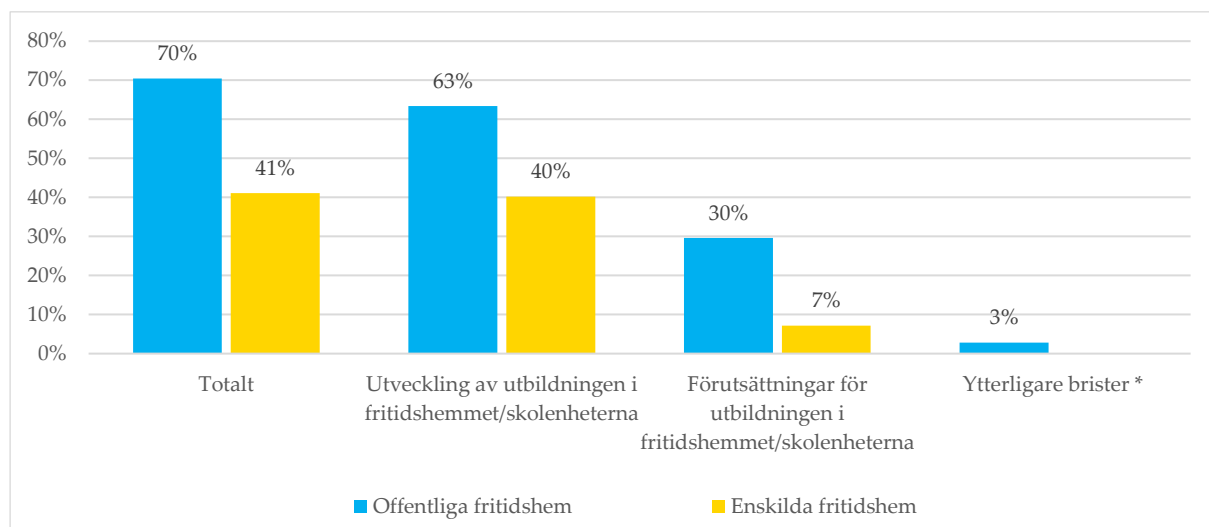
En huvudman är den som driver en skola, till exempel en kommun eller ett företag. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i den regelbundna tillsynen. Det handlar bland annat om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Bristerna i skolenheterna speglar bristerna hos huvudmännen

61 % av de granskade huvudmännen hade någon form av brist i sin grund- eller gymnasieverksamhet inkluderat särskolor under 2016. De främsta områdena med brister som Skolinspektionen ser hos huvudmännen speglar de brister som vi ser på skolenheterna. 26 % av de granskade huvudmännen brister i tillgången till elevhälsa. Vidare brister 31 % av samtliga granskade huvudmäns grundskoleverksamheter och nästan 40 % av gymnasieverksamheterna i arbetet med utvecklingen av utbildningen vid skolenheterna. För särskoleverksamheten är andelen huvudmän som brister inom detta område något högre (grundskolor 51 %, gymnasieskolor 44 %). Det är främst det systematiska kvalitetsarbetet som många huvudmän behöver utveckla, ett område som Skolinspektionen ser som en viktig nyckel till en väl fungerande verksamhet.

Granskade huvudmän brister i arbetet med uppföljning och dokumentation av resultat i fritidshem, förskola och vuxenutbildningen.

70 % av de granskade offentliga huvudmännen och 41 % av de granskade enskilda huvudmännen hade någon form av brist i sin fritidsverksamhet. Det är framförallt huvudmännens uppföljning och dokumentation av resultat inom utbildningen som många av huvudmän hade brist i (58 % av offentliga och 45 % av enskilda huvudmän). För förskoleverksamheter var motsvarande siffra 32 % och för vuxenutbildningen 44 %.

* Ytterligare brister kan bestå av en eller flera brister som inte ryms under bedömningsunderlagen och kan gälla både skolnivån eller huvudmannanivån

Diagram 5. Andel brister per bedömt område i huvudmannatillsynen av fritidshem 2016.

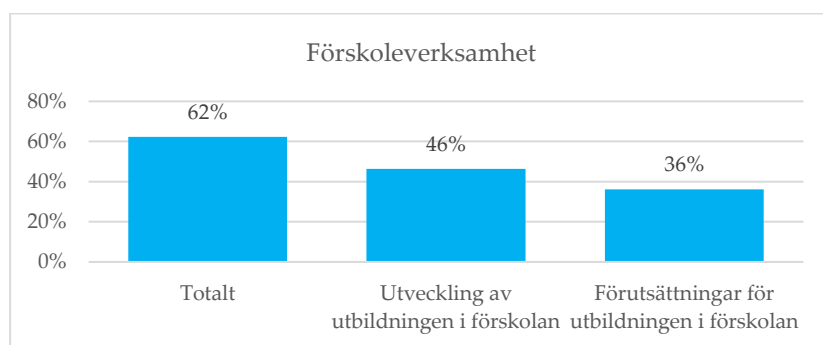
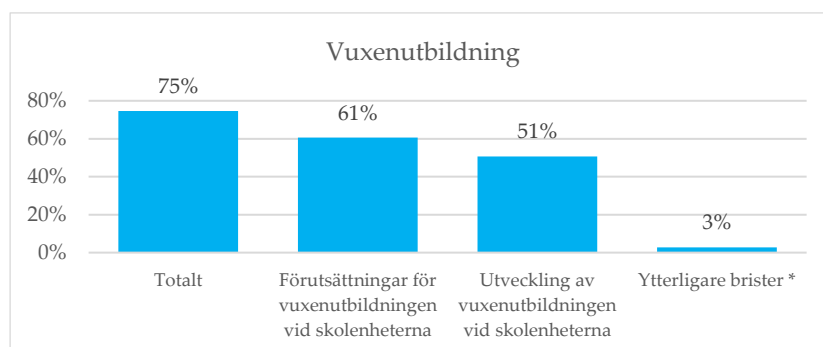

Diagram 6. Andel brister per bedömt område i huvudmannatillsynen av förskoleverksamheten 2016.

* Ytterligare brister kan bestå av en eller flera brister som inte ryms under bedömningsunderlagen och kan gälla både skolnivån eller huvudmannanivån

Diagram 7. Andel brister per bedömt område i huvudmannatillsynen av vuxenutbildningen 2016.

Statistik över viten

Ett föreläggande kan förenas med vite. Det betyder att huvudmannen, alltså den som ansvarar för skolan, kan bli tvungen att betala en summa pengar om inte bristerna åtgärdas i tid. Skolinspektionen bestämmer i beslutet hur stort vitet ska vara. Om huvudmannen inte följer föreläggandet kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet. Pengarna går till statskassan. Huvudmannen, alltså den som ansvarar för skolan, kan överklaga ett föreläggande med vite till förvaltningsrätten. I och med den förändrade lagstiftningen 1 januari 2015 om viten ska Skolinspektionen nu i fler fall än tidigare besluta om att skolornas huvudmän kan komma att få betala vite om iakttagna brister i skolan inte åtgärdas.

Antalet viten har ökat jämfört med föregående år

Under 2016 fattade Skolinspektionen totalt 101 beslut om föreläggande med vite. De flesta, 98 av dessa beslut, fattades inom den regelbundna tillsynen (89 stycken) samt inom anmälningsärenden (9 stycken). De övriga tre förelägganden vid vite fattades inom övriga typer av tillsyn. Under 2015 beslutade myndigheten 89 förelägganden vid vite inom den regelbundna tillsynen och anmälningsärenden. De beslutade vitesbeloppen har under 2016 varit mellan 30 000 och 2 500 000 kronor. I de allra flesta fall åtgärdar huvudmännen bristerna och vitet behöver sällan betalas ut. Myndigheten har under 2016 gjort 22 ansökningar om utdömmande av vite.

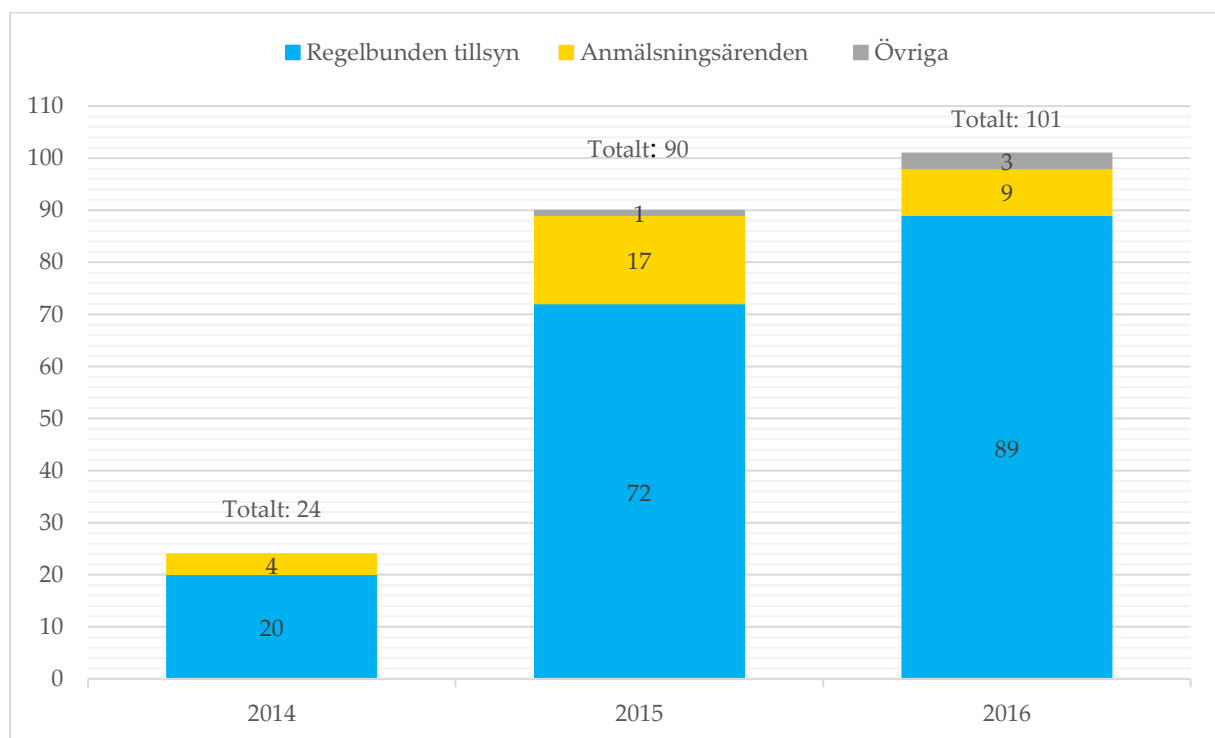

Diagram 8. Antal beslut om föreläggande vid vite på myndigheten 2014-2016

Om Statistiken

Fakta

Statistiken över regelbunden tillsyn publiceras två gånger per år, helårsstatistik i februari och halvårsstatistik i juli. Helårsstatistiken omfattar alla grund- och gymnasieenheter, grundsär- och gymnasiesär-enheter samt övriga skolformer och huvudmannabeslut som genomgått regelbunden tillsyn under 2016 (förskola, fritidshem, särskola och vuxenutbildning).

Mer om regelbunden tillsyn

Skolinspektionens tillsyn utgår från skollagen, förordningar, läroplaner, kursplaner och andra bestämmelser som verksamheterna i skolväsendet är skyldiga att följa. Huvuddelen av den tillsyn som Skolinspektionen utövar sker inom ramen för den regelbundna tillsynen. Från och med januari 2015 tillämpar Skolinspektionen en ny modell för regelbunden tillsyn². Den nya tillsynsmodellen innebär en starkare inriktning av tillsynen mot de skolor där Skolinspektionen bedömer att många elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Dessa skolor får en mer omfattande tillsyn än övriga. Den nya modellen lägger också större fokus på de processer som behöver fungera för att skolor och andra verksamheter³ ska klara av sitt uppdrag och på att bedöma helheten snarare än enskilda faktorer.

För att styra tillsynsresurserna till de områden och de skolor som bedöms vara i störst behov av utveckling och förbättring, differentieras tillsynen på skolenhetsnivå utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. I analysen väger Skolinspektionen samman ett antal mått och faktorer: kunskapsresultat, elev- och personalsvar från Skolenkäten om studiemiljö och skolledning, tidigare anmälningar, viten och skadeståndskrav mot skolan. För fristående skolor sker även en bedömning av risk för negativ påverkan på verksamheten till följd av den ekonomiska situationen. Sammanvägningen av dessa faktorer avser att fungera som en riskindikator – de skolor som väljs ut för prioriterad tillsyn är de skolor där vi bedömer att det är störst risk att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionens regionala avdelningar kan sedan lägga till ytterligare skolor baserat på erfarenheter och tillkommande uppgifter. De fristående skolor som inte får en prioriterad tillsyn får en mindre omfattande tillsyn – så kallad bastillsyn – där färre områden granskas. Kommunala skolor som inte får en prioriterad tillsyn inspekteras endast via Skolinspektionens tillsyn av huvudmannen.

I den nya tillsynsmodellen får en tredjedel av alla huvudmän inom skolväsendet tillsyn varje år mellan 2015 och 2017. Alla verksamheter berörs av tillsyn, antingen genom tillsyn på huvudmannanivå eller genom prioriterad eller bastillsyn på enhetsnivå. Vuxenutbildning, fritidshem, förskola och annan pedagogisk verksamhet inspekteras i huvudsak på huvudmannanivå, medan grund- och grundsärskolor samt gymnasie- och gymnasiesärskolor också inspekteras på skolenhetsnivå. Prioriterad tillsyn genomförs varje år på 20-25 procent av enheterna som ska få tillsyn under det året.

² En närmare beskrivning av modellen för regelbunden tillsyn finns på Skolinspektionens webbplats.

³ Skolinspektionen har tillsynsansvar för skola, förskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

www.skolinspektionen.se